

KULTTUURIHISTORIAN TUTKIMUS JA TEKNIikka

Otsikon kahdesta avainsanasta "tekniikka" on yksiselitteinen ja "kulttuurihistoria" moniselitteinen, jopa epämääräinenkin. En ryhdy tässä kulttuurifilosofisiin hiuksenhalkomisiin, mutta jonkinlainen termien selvitys lienee kuitenkin tarpeen.

Jokapäiväisessä kielenkäytössä esimerkiksi sanomalehdissä sanalla "kulttuuri" useimmiten ymmärretään ns. hienokulttuuria, eli taiteita, humanistisia ja joitakin muita tieteitä sekä tiettyjä ns. yleissivistykseen kuuluvia aloja. Sama tulkinta esiintyy myös akateemis-byrokraattisessa sanastossa. Maamme tällä hetkellä ainoa kulttuurihistorian oppituoli (joka on Turun yliopistossa) edustanee lähinnä tällaista kulttuurikäsitettä. Siihen perustuu myös vastahyväksytty kunnallista kulttuuritoimintaa koskeva laki.

Mutta kuten tunnettua kulttuuri-sanalla on myös laajempi merkitys – merkitys joka lähinnä on sukua englanninkielien civilisation-käsitteelle. Tämän mukaan kulttuuri käsittää kaikki ihmiskunnan luomat toimintamuodot ja välikappaleet. Tähän kuuluvat siis yhteiskunnallinen organisaatio, elinkeinot, tekniikka, tieteet, uskonnot, taiteet jne. Tämän tulkinnan mukaan siis tekniikka, teknologia sekä insinööritaito muodostavat keskeisiä ja erottamattomia osia ihmisen kulttuurista. Toisinaan kulttuurisanalla ymmärretään jopa yksinomaan ns. aineellista kulttuuria: esimerkiksi Åbo Akademiassa oli aikanaan kulttuurihistorian oppituoli ("Nordisk kulturhistoria") jonka kaksi ensimmäistä viranhaltijaa, Gabriel Nikander ja Helmer Tegengren kunnostautuivat mm. teollisuushistorioitsijoina. Sitten tämän oppituolin profiili on jonkin verran muuttunut, mutta edelleen teollisuushistoriaan liittyviä aiheita esiintyy laitoksen tutkimusohjelmassa.

Tulen tässä alustuksessani käyttämään "kulttuuri"-termiä jälkimmäisessä, väljässä merkityksessä. Mikäli koskettelun edellistä, suppeampaa kulttuurikäsitettä, tulen lyhyiden vuoksi käyttämään sanaa "hienokulttuuri", siitähän huolimatta, että tätä termiä rasittavat eri ideologiset ja tunnepitoiset sivumerkitykset.

Tekniikan historia kulttuurihistorian osana

Esitettyäni edellä olevat huomautukset voisin ehkä katsoa tehtäväni suoritetuksi, koota paperini ja salkkuni, poistua puhujan-korokkeelta ja vetäytyä kuuntelemaan seuraavan alustajan puheenvuoroa. Tekniikan historia muodostaa siis keskeisen osan kulttuurin historiasta – tähän voivat epäilemättä kaikki täällä läsnä olevat yhtyä ja tämä myönnettäneen yleisesti tämän rakennuksen ulkopuolellakin.

Mutta aivan näin mutkaton ei asia ole, joten tulen sittenkin jatkamaan puheenvuoroani. Tiedostettakoon tekniikan asema kulttuurin kehityksessä miten kernaasti ja auliisti tahansa – kun sitten tullaan resurssikysymyksiin niin aulisti näyttää jo arvelluttavasti pienenevän. Toisin sanoen: missä ovat yliopistojemme tekniikan historian laitokset, teknisen kulttuurin professorit jne.? Johdonmukaisuuden nimessä tekniikan historialla pitäisi olla ainakin yhtä keskeinen asema tiedeorganisaatiossamme kuin jollakin muulla, vastaavan tärkeällä, kulttuurihistoriallisella tieteenhaaralla. Mutta kaikki tiedämme että näin ei ole. Esimerkiksi taidehistorian alalla (jota minä satun tuntemaan) maamme

yliopistoissa on kolme laitosta, joissa yhteensä työskentelee kolme professoria, yksi apulaisprofessori sekä assistentteja, tuntiopettajia ja muuta henkilökuntaa. Tämän lisäksi on arkkitehtuurihistorian laitoksia ja virkoja kolmessa teknisessä korkeakoulussa, sekä museohallinnon puitteissa lukuisia taidehistorioitsijoita valtion ja kuntien palkkalistoilla. Olen itse taidehistorioitsija, enkä ymmärrettävästi halua esittää, että aineeni toimintamahdollisuuksia kavennettaisiin. Mainitsemallani esimerkillä haluan vain osoittaa, mikä olisi luonnollinen ja kohtuullinen resurssitaso, jos katsotaan, että tekniikan historia on yhtä tärkeä kuin taiteen historia. Vertailukohteina voisivat hyvin olla muut kulttuuritutkimukseen kuuluvat aineet kuin taidehistoria.

Tällainen resurssien jako eri kulttuurihistoriallisten tieteenhaarojen välillä johtuu tietystä historiallisesta perinteestä. Perinteinen kulttuuritieteiden jako nimittäin vakiintui tämän vuosisadan alussa eli aikakaudella jolloin Suomessa vallitsi vielä säätyläisjärjestelmä agraaritalouden pohjalla. Säätyläiskulttuurin tukemina esteettiset aineet (kirjallisuus, taide, musiikki) saavuttivat meillä kuten muuallakin Euroopassa jalansijan historia-aineiden joukossa. Aineellisen kulttuurin alalla taas arkeologia ja kansatiede pääsivät kansallisen liikkeen tukemina johtavaan asemaan. Talonpoikauskulttuuriin kohdistuva kiinnostus heijastaa tavallaan silloista agraarista yhteiskuntaa ja taloudellista pohjaa.

Mutta tuntemattomista syistä yhteiskunnallisten olojen heijastuminen kulttuuritieteiden organisaatiossa vähitellen loppui. Tehtävien jako päättyi ja silloinen aine-edustus jähmettyi. Nythän olisi ollut luonnollista, että maamme siirtyminen agraarisesta teknis-teollisuusvaltaiseen talouteen olisi myös heijastanut kulttuurihistorian tutkimuksessa ja tiedeorganisaatiossa, samalla tavalla kuin sitä edeltävät järjestelmät. Mutta näin ei tapahtunut, ei sotien välisenä aikana eikä sittemminkään. Uusia historian aineita on kyllä lohkaistu historiasta, mutta ei tekniikan historiaa.

Oikeudenmukaisuuden nimessä korostettakoon, että heikosti on muuallakin maailmassa tekniikan historia yliopistoissa edustettu. Teknistä kehitystä valaisevien kirjallisten lähteiden ja aineellisen jäämistön tallentaminen ja tutkimus on huomattavalta osin jäänyt toisaalta teknisten museoiden, toisaalta harrastelijoiden, yksityisten säätiöiden ja yhdistysten varaan. Tässä on mielestäni yliopistolaitoksella ja varsinkin sen historiatieteellisellä puolella raskas vastuu, josta se ei selviydy ennenkuin asia on kunnollisella tavalla pantu alulle.

Miksi akateemista tekniikan historiaa?

Sopii tietenkin kysyä tarvitaanko lainkaan akateemista opetusta ja tutkimusta tekniikan historian alalla? Koulutustarve on epäilemättä vaatimaton; kuitenkin koulutus on tutkimuksen edellytys. Itse tutkimuksen tarpeesta voidaan tuskin olla kahta mieltä, mikäli edellä esitettyihin premisseihin yhdytään. Näin ollen pääkysymykseksi jää miten, missä ja kenen toimesta tekniikan historiaa tulisi harjoittaa maassamme. Olen muualla (Hufvudstadsbladet 29.1.81) esittänyt ajatuksen tekniikan historian tutki-

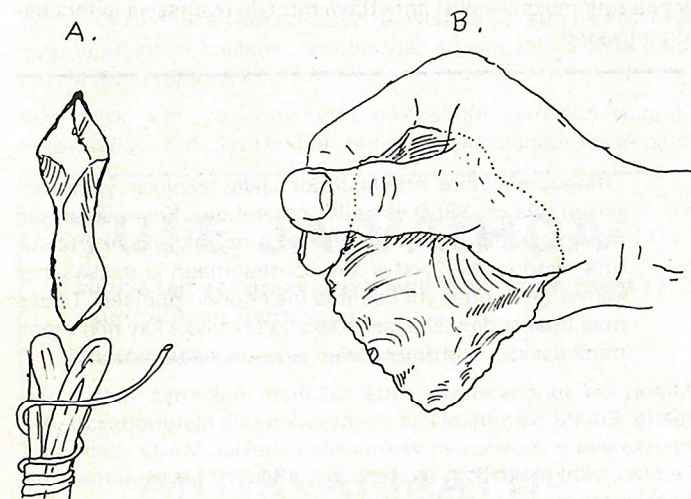
muslaitoksen perustamisesta maahamme. Tällaista laitosta ei tarvitsisi liittää mihinkään tiettyyn yliopistoon tai korkeakouluun. Tästä huolimatta laitos voisi toimia "graduate schoolin" tapaan, eli siis sekä tutkimuskeskuksena että täydennys- ja jatkokouluutuksikkonä. Sitä voisivat yhteisesti ylläpitää useat laitokset kuten yliopistot, tekniset korkeakoulut, Suomen Akatemia sekä Museovirasto ja tietyt järjestöt kuten Suomen Teknillinen Museoyhdistys.

Jatko-opetuksen ja tutkimuksen keskittäminen yhteisesti ylläpidettävään instituuttiin voidaan perustella monin tavoin. Ensinnä lienee tuskin syytä hajottaa niitä vähäisiä resursseja jotka tällä alalle tullaan antamaan. Paras tulos voidaan varmasti saavuttaa vain keskittämällä, ja keskittäminen voidaan paitsi taloudellisilla syillä perustella tiedestrategian kannalta. Tekniikan historian alalla, jos missään, tieteiden välinen yhteistyö on tarpeen. Paitsi yhteistyötä vaaditaan vielä eri valmiuksien yhtymistä yhteen ja samaan henkilöön. Tekniikan historioitsijalla tulee olla kaksinkertainen pätevyys. Hänen on oltava sekä historioitsija että teknillistä koulutusta saanut henkilö. Tekniikan historian tasoa ja kehitysvoimaa voidaan taata vain varmistamalla siteet sekä historia- että teknillisiin tieteesiin.

Asianymmärrys ja kulttuurihistoria

Kulttuurihistorian tutkijan ammatillinen kompetenssi on aina ollut hieman ongelmallinen. **Periaatteessa tutkijan tulisi aina itse ymmärtää tutkimaansa toimintaa** – siitä voidaan luultavasti olla yhtä mieltä. Mutta mitä kaikkea tällainen "ymmärtäminen" loppujen lopuksi edellyttää? Että tutkija itse hallitsee kyseessä olevaa toimintaa? Tällainen vaatimus on ilmeisesti jo liian ankara. Emme esimerkiksi historian tutkijoilta vaadi, että he toimisivat poliitikkoina (vaikka monet Danielson-Kalmarin päivistä saakka ovat olleet poliittisesti aktiivisia). Emme myöskään voi vaatia, että tutkija tänään hallitsisi unohduksiin joutunutta, vuosikausien harjoittelua vaativaa teknistä menetelmää. Yllä olevassa määritelmässä olisi siis korostettava sanaa **periaatteessa**, emmekä vaatisi tutkijalta kirjaimellista asian hallitsemista.

Pari esimerkkiä valaiskoon tätä pätevyysongelmaa. Esihistoriallisia käyttöesineitä voidaan usein tunnistaa pelkästään terveen järjen ja yksinkertaisten kokeilujen avulla. Piikivestä valmistettuja kaluja voidaan osaksi luokitella tällä tavalla.

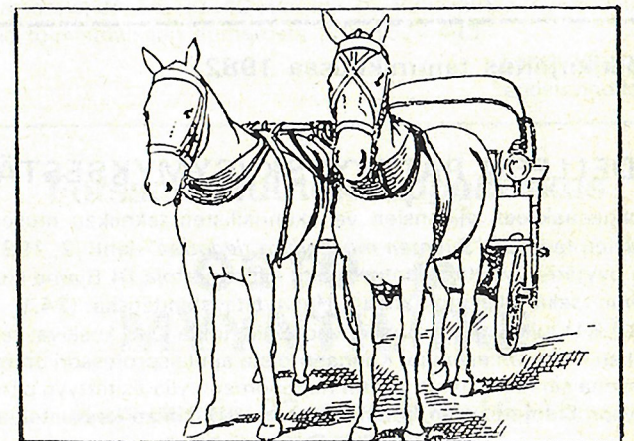
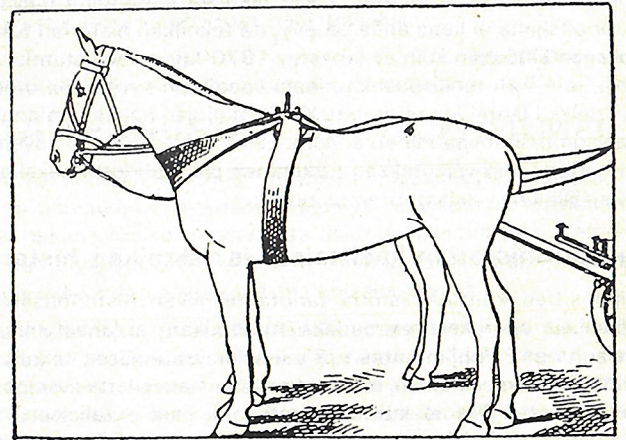

A on nuolenkärki, B on käsikirves jne.

Emme edellytä että arkeologi itse olisi jousimies, tai että hän pystyisi todella käyttämään käsikirvestä, puhumattakaan siitä, että hän esi-isiemme tavalla onnistuisi lyöntikivellä tai puisella taltalla muotoilemaan piikivisiä esineitä. Jos ja kun kiviesineiden valmistusta ja käyttöä tutkitaan tosioloissa niin tämä herättää poikkeuksena erityistä huomiota.

Toinen esimerkkini koskee jo varttuneempaa kehitysvaihetta. Tasan 50 vuotta sitten R. Lefebvre des Noëttes julkaisi kirjansa *L'Attelage et le cheval de selle à travers les âges* missä hän osoitti että länsimainen, meille tuttu hevosen valjastus oli antiikille tuntematon ja että sen alkuperä voidaan sijoittaa varhaiskeskiajalle eli noin 800-luvulle. Vaikka Lefebvre des Noëttes'in teoriaa on joiltakin kohdin tarkistettu myöhemmin, niin tänään yleisesti myönnetään, että keskiajan silavaljaat muodostivat mullistavan uudistuksen, keksinnön joka merkitykseltään on täysin verrattavissa höyrykoneeseen. Vasta silojen avulla kyettiin nimittäin hyödyntämään hevosen voimaa kuljetuksessa ja maataloudessa. Samoihin aikoihin kehittyvään kääntöauraan yhdistettynä uusi valjastusmenetelmä mahdollisti Keski-Euroopan, Ison-Britannian ja Pohjoismaitten tuottavien mutta raskaiden savimaiden käyttöönoton viljelyä varten. Tämä taas loi pohjan 1100- ja 1200-luvun merkittävälle nousukaudelle ja väestönkasvulle eli toisin sanoen koko korkeakeskiajan kulttuurille.

Olen esittänyt tämän esimerkin erityisestä syystä. Lefebvre des Noëttes oli nimittäin ratsuväen eversti, siis mies joka tunsikin ongelman ei vain periaatteessa vaan myös käytännössä. Itse asiassa asiantuntemus oli välttämätön edellytys koko problematiikan tiedostamiselle. Ongelman ydin piili juuri siinä, että antiikin valjastusmenetelmä, joka perustui härkäkeeseen, oli erittäin tehoton sekä hevoselle haitallinen, koska kaulahihna hevosen vetäessä alkoi kuristaa hengitystä sekä häiritä kaulalaskimon toimintaa.

Lefebvre des Noëttes'in kokeiluväljat vlt 1910.

Ennen ranskalaista everstiä parhaat antiikin tutkijat olivat kautta aikojen ja millään tavoin reagoimatta lukeneet lähteitä missä hevosten kuormanvetokyvylle annettiin naurettavan alhaiset arvot. Keisari Teodosiuksen ajalta (438 j.K.) oleva määrää kielteä nimenomaan hevosenvaunujen ylikuormittamisen: hevosparin enimmäiskuormaksi säädettiin vajaat 500 kg. Lefebvre des No-

ettes suoritti kokeita rekonstruoida antiikkisia valjaita. Kokeilut osoittivat, että 500 kg muodostaakin kriittisen rajan. Silvalajaitten avulla sen sijaan hevonen pystyy vetämään noin viisinkertaista lastia, ja keskiaikaiset lähteet osoittavat, että kuormat moninkertaistuivat 1000-luvulta alkaen.

Esimerkki antaa aihetta erilaisiin ajatuksiin. Ratsuväen upseerit ovat nykyään vähissä. Löytyisikö tänään lainkaan henkilöitä jotka osaisivat tiedostaa Lefebvre des Noëttes'in ongelman? Näyttää todennäköiseltä, että tämä koko kulttuurihistorialle keskeinen havainto olisi jäänyt kokonaan tekemättä ellei sitä olisi tehty enen viime maailmansotaa. Herää siis kysymys montako vastaavan tärkeää havaintoa on jäänyt tekemättä juuri siksi, että itse ongelmanasettelua varten vaaditaan erikoistietoja, jotka ovat nykyään hävinneet.

Nyhtän kaksoispätevyyttä vaaditaan myös banaaleissa tilanteissa, jolloin ei ole kysymys laajoista, maailmanhistoriallisista kehityslinjoista. Ajankohtainen esimerkki on teollisuusarkkitehtuurin tutkimus, joka maassamme on juuri pääsemässä alkuun. Mutta mikä ovat tämän tutkimushaaran harjoittajia? Rakennustaiteen historioitsijat, joista jotkut ovat arkkitehteja, mutta useimmat lienevät taidehistorioitsijoita. Molemmilta ryhmiltä puuttuu tehtävän vaatima tekninen pätevyys.

Jokseenkin käytännöllisen henkilön lienee kyllä mahdollista paneutua esimerkiksi lumppumyllyn taikka kankivasaran toimintaperiaatteisiin. Kenties jotkut muut varhaisen teollisuuden laitteista ja menetelmistä ovat tällä tavalla myöskin teknisen amatöörin ulottuvilla. Mutta 1800-luvun puolivälin jälkeen talonpoikaisjärki ei enää riitä. Vailla teknistä koulutusta olevalla historioitsijalla ei liene enää pätevyyttä tekniikan historian tutkimukseen siltä osin kuin se lähestyy 1870-luvun teollistumisvaihetta, ja mikäli teollisuushistoriasta vaaditaan syvempää otetta kuin pelkkä lähteiden referointi. Kehityslinjojen havaitseminen ja analysointi, innovaatioiden arviointi sekä teoreettisen ja sovelletun tiedon vuorovaikutuksen tutkiminen jää mahdottomaksi mikäli sisällöllinen asiantuntemus puuttuu.

Kulttuurihistorian käsitteistö ja tekniikan historia

Voiko sitten kulttuurihistoria tarjota tekniikan historioitsijoille hyödyllisiä opetuksia, esimerkiksi metodiikan tai lähestymistavan suhteen? Pohjimmiltaan ja varsinkin esiteollisen tekniikan kohdalta samankaltaiset menetelmät ovat sovellettavissa sekä tekniikan että yleensä kulttuurin tutkimuksessa – tällaisen vaihtelun saa jos lukee esimerkiksi *A History of Technology*-teosta.

Kuitenkin ns. "hienokulttuurin" tutkimuksessa on ehkä jonkin

verran liikaa korostettu **vaikutteiden** merkitystä ja ajoittain onkin keskitytty tällaisten vaikutteiden etsintään. Avainkäsitteitä ovat olleet toisaalta **riippumaton keksintö** ja toisaalta **vaikutteen aiheuttama toisto**, joiden katsotaan olevan tyhjentäviä ja toisensa poissulkevia. Toisin sanoen: uusia aikaansaannoksia on tulkittu joko riippumattoman, itsenäisen oivalluksen tulokseksi, taikka sitten tiettyjen vaikutteiden seuraukseksi. Tällaisen lähestymistavan taustana on epäilemättä ollut omaperäisyyden korkea arvossapito tieteessä, taiteissa ja yleensä hienokulttuurissa.

Tekniikan alalla ja varsinkin Suomen näköpiiristä katsottuna mainittu lähestymistapa voi osoittautua riittämättömäksi. Neljäkymmentä vuotta sitten amerikkalainen antropologi A.L. Kroeber (*American Anthropologist*, 41, 1940) viittasi kolmanteen mahdollisuuteen, josta hän käytti nimitystä **stimulus diffusion**. Innoittimien levitessä ei ole kysymys suoranaisesta vaikutuksesta, eikä myöskään kokonaan riippumattomasta keksinnöstä, vaan omavaraisesta ratkaisusta, jolla on pyritty jäljittelemään vain osittain tunnettua taikka epäsuorasti välitettyä esikuvaa. Innoittimena toimii ennen kaikkea tietoisuus siitä, että jokin menetelmä on mahdollinen. Eräänä esimerkkinä Kroeber mainitsee posliinin valmistuksen. Kiinassa kehitetyn tekniikan salaisuus säilyi aina vuoteen 1709 jolloin Tschirnhaus ja Böttger Dresdenissä esikuvien innoittamina mutta täysin itsenäisesti onnistuivat keksimään saman valmistusprosessin uudelleen. Englantilainen arkeologi Colin Renfrew (*Before Civilization*, 1976, 123) on viitannut tuoreeseen esimerkkiin: ydinpommeja olisi pystytty jäljentämään myös ilman vakoilua. Eräältä tuttavaltani, entiseltä Nuutajärven tekniseltä johtajalta olen saanut kotimaisen esimerkin **stimulus diffusion** -ilmiöstä. Sotien välisenä aikana saapui Nuutajärvelle tieto että Englannissa oli käytössä puoliautomaattinen lasinpuhallusmenetelmä. Ylimalkaisten tietojen melkein kuulopuheiden perusteella keksittiin Nuutajärvellä oma "puoliautomaattisysteemi": puhallustekniikka, missä muun muassa paineilman sijasta käytettiin höyryä, jota saatiin aikaan panemalla kostea kangas muottiin oikealla hetkellä.

+ + +

Edellä esitetyt kommentit ovat lähinnä sivustakatsojan ja teknisen maallikon näkökohtia. Olen itse pariin otteeseen joutunut tekemisiin tämän alan kanssa teollisuusarkkitehtuurin yhteydessä ja juuri siinä olen kokenut valmiuteni riittämättömäksi. Kuitenkin teollisuusrakennukset ja yleensä esineellinen jäämistö muodostavat vain osan siitä laajemmasta kokonaisuudesta, jonka tutkimukselle olisi annettava riittäviä resursseja ja tehokas organisaatio.

Jälkikirjoitus tammikuussa 1982:

EDELLEEN PÄTEVYYSKYSYMYKSESTÄ

Pohjustaakseen viidensien valtakunnallisten tekniikan museopäivien teeman "*Suomen museoliitto tiedottaa*"-lehti (2, 1981) oli pyytänyt eräiltä asiantuntijoilta kannanottoja DI Bjarne Huldenin sekä allekirjoittaneen Hufvudstadsbladetissa (24.1. ja 29.1.81) julkaistuihin puheenvuoroihin, jotka juuri koskivat tekniikan historian asemaa. Kannanotoista apulaisprofessori Jorma Ahvenaisen kommentti tarttui nimenomaan yllä esitettyyn pätevyysproblematiikkaan, joten saanen tässä jatkaa keskustelua.

Ahvenainen toteaa, että varhempi teollisuushistoria liukui teknisten kysymysten yli, mutta rauhoittaa lukijaansa korostamalla että kynän jälki näissä historioikeissa muutenkin "jätti paljon toivomista". "Viimeisten kahden vuosikymmenen aikana on yritys-historiassa ja muussakin taloushistoriassa kysymyksenasettelu laajentunut tekniikan historiaan ja tekniikan historian kautta myös sosiaalishistoriaan". Näin on epäilemättä asian laita, ja tästä voimmekin kaikki vilpittömästi iloita. Mutta Ahvenainen jatkaa:

"Ringbomin väite, että historioitsijalle tekniikan ymmärtämisen raja on 1850 vaiheilla, on erehdys. Ensinnä toiseen maailmansotaan saakka tekniikka on niin yksinkertaista, että historioitsija pystyy sen opettelemaan ja missä omat keinot eivät riitä, voi kääntyä insinöörien puoleen. Toisen maailmansodan jälkeisenä aikana tekniikka käy niin monimutkaiseksi, että insinöörien apu on välttämätöntä."

Minun on tunnustettava, että tällainen näkemys tuntuu vieraalta. Eräiltä osin tekniikka voi hyvinkin olla historioitsijan ulottuvissa viime vuosisadan vaihteeseen saakka. Mutta esimerkiksi kemian, sähkötekniikan ja statiikan aloilla jo matemaattiset pätevyysvaatimukset asettavat maallikolle ylivoimaisia esteitä. "Insinöörien puoleen" kääntymisen tarve on mielestäni riittävä osoitus siitä, että asianomainen tutkija on eksynyt alueelle mihin hänellä ei ole asiaa. Tosin monet tutkijat joutuvat käyttämään erilaista asiantuntija-apua, mutta tällöin lienee useimmiten kysymys sellaisista asioista, jotka kuuluvat tutkittavan alueen periferiaan eikä sen keskeiseen problematiikkaan. Ajatelkaamme vain mitä Ahvenaisen periaatteen soveltaminen merkitsisi luonnontieteiden ja lääketieteen historian tutkimuksessa.

Tuskin kukaan tällä alalla ehdottaisi, että kyseessä olevaan tieteenhaaraan perehtymätön historioitsija ryhtyisi tutkimaan tieteenhaaran historiaa siinä toivossa, että välttämätöntä apua olisi aina saatavissa alan asiantuntijoilta.

Itse asiassa Ahvenaisen tarkastelun kohteena ei ole tekniikan historia. Hänen mukaansa pääasia ei olekaan itse insinööritaidossa. "Lähtökohta tekniikan historiassa on, mitä muutos on merkinnyt. Periaatteessa voidaan ongelma asettaa myös päinvastoin kysymällä, onko ilmiö heijastusta tekniikassa tapahtuneesta muutoksesta." Eli: "Tekniikan historiassa ei ole tärkeitä se, mihin suuntaan ratas on pyörinyt koneessa muuten kuin siinä tapauksessa, että rattaan pyörimissuunnan muutos on

merkinnyt olennaista muutosta tuotannossa." Lisäksi tekniikan historian tutkiminen vain insinööritaitoon rajoittuen "olisi rajoituneisuudessaan kovin pitkäväteistä". Ahvenaisen polemiikki osuu viereen, koska Huldénin ja allekirjoittaneen puheenvuoroissa oli kysymys tekniikan historiasta, eikä teknisen kehityksen heijastumista muilla aloilla. Viitatakseni vielä kerran luonnontieteiden historiaan: tuskin esimerkiksi tähtitieteen historian tutkimusta voidaan harjoittaa vain keskittymällä tähtitieteellisten saavutusten aiheuttamiin muutoksiin, leimaamalla tähtitieteen yksityiskohtia pitkäväteisiksi ja kääntymällä pätevän tähtitieteilijän puoleen aina kun omat keinot eivät riitä.

Sixten Ringbom

TEKNIIKAN MUSEOSSA SYKSYLLÄ 1981

*Jäi vaimo aamulla nukkumaan
kun otin takkini naulastaan
ja kiiruhdin Viikin tielle,
ain Viikintielle.*

*Jo Lauri sorvinsa ääres on
ja seuranaan tuo Eero vallaton,
lie Huttunen ja Kalle siellä
ja Luoti vielä, ain Kallen tiellä.*

*Helmer-poika ruuveillensa listat oivat laatii,
oman kyllä löytänet kun tarve sitä vaatii
Huh hah hoi, kohta kutsu jälleen soi
ja se Helmerillekin, tuon kahvitaun toi.*

*Tigerstedt'in vempheet kun Pertti pani kuntoon,
amatöörin rakkineet ne hänelle astui vuoroon.
Huh hah huu kyllä kaikki kluttaantuu,
kas Ukkokillan istuinnoissa voidellaan suu.*

*Päällikönkin arvonimi Ollilla sais olla,
eihän ihme, sätelee tuon pienen miehen polla,
tarkka on ja pahoittelee verottajan taksaa,
ehkä sais jo museokin Ollin verot maksaa.*

*Otto sekä Salonen tuo aisapari kaksi,
ei taida enää Huhdastakaa olla Oton taksi.
Mittarit ja taulukot on Oton mielityötä,
kirjoitukset, selostukset on tulleet miehen myötä.*

*Oman alan mestari on kellarissa Illi,
ilman hänen työtäänsä ois museomme villi.
Hyllyt tekee, kortit laatii ja kunnossa on monttu
Hän on meidän mielestämme kunnan kotitonttu.*

Laatinut Onni Leino, paitsi viimeisen säkeen, jonka ovat tehneet muut talkoolaiset.

*Myös toinen tonttu kellarissa hiippaillee ja kuleksii,
kukas muu kuin ystävämmä, vanha kunnan Aleksii.
Aarteitansa kiilloittaa ja pullojansa haistaa,
taitaa joskus korkin alta mehujaan myös maistaa.*

*Jouhivaara kolmas tonttu kellarissa hääää,
leffakoneet tutut on, ei puutu töiden määrää.
Rakentelee, putsailee ja hyvältä jo näyttää,
Pertin toiveet hiljallensa museossa täyttää.*

*Kirjastokin valmistuu ja siitä kiitos Arvi,
työtä tehty vuosia ja ukkojakin parvi.
Joutsenlahti, Leppänen ja Koillisenkin Topi,
siinä joukko pystyvä jot nälvä ei sovi.*

*Peron Tauno hiljainen ja kirjojansa tavaa,
kohta kai sen kirjastonsa yleisölle avaa.
Piirustukset tutkii, myös luettelot laatii,
kai sekkin homma museossa ison miehen vaatii.*

*Oppaan toimi Malmarilla usein saattaa olla,
päälle sen jo maistuukin taas kahvi sekä pulla.
Kuulla saavat selitykset vieraat sekä tutut,
saattaa joskus vaihtuakin esineistä jutut.*

*Juvonen on tarkka poika harvoin päättään aukoo,
saapuu aamuin museolle kun jo on kahvitauko.
Uutisiaan kertoilee ja joskus jonkun vitsin,
siihen sitten päättyyköön tää päivän kahvisitsi.*

*Museotoimen tahtona
on meillä Onni Leino.
Jos muilta keinot loppuu,
on taskussa hällä keino.*

Onni Leino

JÄSENMAKSU, MITÄ SE ON

Olen olosuhteiden pakosta joutunut prof. Jaaril Jauhaisen jälkeä hoitamaan Suomen Teknillinen Museoyhdistys r.y:n varoja ja velvotteita. Aatteellisena yhdistyksenä joudutaan kaikki toiminta rahoittamaan jäsenmaksuilla. No hyvä, laskuista selvittää, jos jäsenet omalta osaltaan maksaisivat jäsenmaksunsa. Valitettavasti näin ei ole tilanne. On usein vaikea toimia viimeisillä penneillä ja tiedän kokemuksesta, että yhdistys, seura, liitto jne. ei saa sitä arvostusta, mikä sille kuuluisi, jos sen rahakirstu on tyhjä. Jäsenmäärä jäsenluettelossa voi olla suuri, mutta kun tästä määrästä 30–50 % jättää vuodesta toiseen jäsenmaksunsa suorittamatta, heittää auttamattomasti toimintavuodeksi tehty talousarvio "häränpyllyä". Olisi paljon reilumpaa ilmoittaa, edes virallisella postikortilla, eroavansa jäsenyydestä ja parilla sanalla syyn eroamiseen.

Viimeksimainittu asia on yhtä tärkeätä, jotta yhdistyksen johtokunta voisi osaltaan tarkistaa myös yhdistyksen toimintaa ja vaikkapa tehdä muutoksia toimintaohjelmaansa.

Karhutessani jäsenmaksuja joko kirjeellisesti tai suullisesti, olen saanut usein seuraavan vastauksen: "En maksa jäsenmaksua ja eroan yhdistyksen jäsenyydestä, koska en voi osallistua yhdistyksen toimintaan täältä maaseudulta". Tämä on asia jota sietää pohtia.

Suomen Teknillinen Museoyhdistys ry. toimii sääntöjensä mukaan valtakunnallisena ja sen mukaan tavoitteina on mm. teknistä museotietoutta levittää maahamme ja mahdollisuuksien mukaan tukea teknillisten museoiden toimintaa. Vaikka yk-

sityinen jäsen ei voi aina osallistua Helsingissä pidettäviin tilaisuuksiin, kantaa hän jäsenmaksullaan "kortensa kekkoon" koko toiminnan hyväksi. Hän toimii näin tukijäsenenä, joka auttaa osaltaan tukijäsenen yhdistystä kohti aktiivisesti toimivaa valtakunnallista järjestöä, joka jopa taloudellisesti pystyisi tukemaan maamme teknillisiä museoita. Toiminta on siis tärkeintä, onnistutaanko aina tässä, se on jo eri asia.

Nyt on jäsenille erikoisetuna jäsenmaksuun sidottu aikakauslehti RESIINA, jonka jokaisen numeron painatus, postitus ym. kulut nousevat muutamaa tuhanteen markkaan yhdistyksemme osalta. Se vaatii siis "leijonan osan" jäsenmaksutulostamme. On kuitenkin katsottu, että jäsenlehti on välttämätön. Lehden sisällöstä voidaan olla monta eri mieltä, mutta jostain on lähdettävä. Lehden toimitusneuvosto ja toimitus tekevät parhaansa sisällön monipuolistuttamiseksi, mutta tämä kaikki vie aikansa. Viimeksimainitussa asiassa voit myös osaltasi auttaa, lähettämällä joko kirjoituksia tai aineistotietoja lehdelle. Kiinnostavia ovat myös vanhat teknilliset kuva-aineistot joihin liittyvä teknillinen selostus täydentää niiden julkaisu-arvoa.

Vielä kerran arvoisa jäsen. Kiireistäsi huolimatta, suorita mahdollisesti rästinjäänyt jäsenmaksusi. Olet välttämätön tuki yhdistyksen toiminnalle. Lisäksi voit osaltasi myös kartuttaa yhdistyksen jäsenmäärää, teroittaa myös heille jäsenmaksusuorituksen tärkeyttä ja näin voisimme todeta, että jäsenmaksut on suoritettu 100 prosenttisesti. KIITOS.

Vuoden 1981:n rahastonhoitaja: Onni Leino